

De spreekbeurt van de moeder van Jip

Wanneer een kind niet tot ondernemen komt... of lijkt te komen

Door: Anne van Hees

Jip moet een spreekbeurt houden. Zijn moeder dringt aan dat hij eindelijk begint. Jip doet niks. Zijn moeder ordent vast wat materiaal. Jip komt niet in actie. Begeleider Anne van Hees wordt erbij betrokken. Lukt het haar, ervaringskennis en relevante wetenschap bij de hand, om het vuurtje aan te wakkeren? Aan de hand van dit praktijkvoorbeeld, overdenkt Anne het wezen van ondernemen en hoe er in ieder kind ondernemingszin schuilt. Dit is Jip, in vier scènes.

Scène 1: Jip vindt het “best leuk”

Ik loop vast met Jip. Hij is negen jaar en zit in groep 6. In onze gesprekken van de afgelopen weken is zijn spreekbeurt regelmatig ter sprake gekomen. Niet omdat hij het er zo graag over wilde hebben, maar op aandringen van zijn moeder. Ze baalt dat Jip niet uit zichzelf aan de voorbereiding begint. Ze heeft afspraken met hem gemaakt. Als hij er dan uiteindelijk aan begint, gaat hij weinig aandachtig te werk en boekt hij nauwelijks vooruitgang.

Ik vraag hem naar zijn motivatie voor het onderwerp en voor het houden van een spreekbeurt in het algemeen. Jip zegt het onderwerp dat hij heeft gekozen – het leger – interessant te vinden en een spreekbeurt geven vindt hij best leuk. Zijn ervaring met dat soort voordrachten is tot nu toe positief: zijn klasgenoten luisteren meestal graag naar hem, als hij vertelt.

Jips moeder doet pogingen om hem tot actie te bewegen. Ze gaat samen met hem aan de computer zitten, pakt er boeken en geprinte informatie bij en maakt een hoofdstukindeling, zodat Jip geordend van start kan. “Samendoen en minder hobbels op de weg, vergroot de kans tot initiatief”, is haar devies.

Deze vlieger lijkt voor Jip niet op te gaan. Daarop besluit zijn moeder nog een tandje bij te zetten. Ze ordent de gevonden informatie alvast per thema en maakte een planning waarmee hij, wanneer hij deze nakomt, ruim op tijd zijn spreekbeurt klaar heeft.

Scène 2: Over een andere boeg

Het wordt mij duidelijk dat we het bij Jip over een andere boeg moeten gooien. Maar welke? Ik grijp naar een boek dat al vaker enorm inspirerend is geweest. In ‘Activating the Desire to Learn’ beschrijft Bob Sullo compact en doelgericht wat er nodig is om leerlingen te motiveren tot leren. Hij toont aan dat we ervoor moeten zorgen dat vijf essentiële behoeftes aanwezig zijn: de behoefte aan verbondenheid, aan je competent voelen, aan eigen keuzes mogen maken, aan plezier hebben en je veilig voelen. Ook Luc Stevens heeft natuurlijk uitgebreid geschreven over de voorwaarden van de vervulling van de drie emotionele basisbehoeftes (relatie, competentie en autonomie), om intrinsiek gemotiveerd te worden en te blijven.

De goede bedoelingen van Jips moeder ten spijt, spoor ik haar aan haar acties met betrekking tot de spreekbeurt van haar zoon te staken. Precies omdat die goede bedoelingen en haar inmenging de behoefte tot het maken van autonome keuzes in de weg beginnen te staan. Ik ga met Jip in gesprek en probeer te achterhalen hoe hij zelf graag zijn spreekbeurt wil voorbereiden en vormgeven. Ik probeer wel een kader te bieden door aan te geven hoeveel tijd hij nog heeft, omdat ik weet dat een tijdspad overzien niet zijn sterke kant is.

Scène 3: Toch teleurgesteld

Ik laat hem twee weken zijn gang gaan. Dan blijkt dat Jip nog steeds weinig tot niets ondernomen heeft. Ik kan mijn teleurstelling nauwelijks onder stoelen of banken steken. “Ik vind het jammer”, zeg ik hem, “Ik had eerlijk gezegd meer van je verwacht.” Ik zeg hem ook dat ik vermoed dat het geen zin heeft om een planning voor de komende week te maken, omdat hij zich er waarschijnlijk toch niet aan zal houden. Ik benadruk nog even dat zijn spreekbeurt al over een week is.

Scène 4: Dít is Jip

Een week later staat Jip bij het smartboard, klaar om met zijn spreekbeurt te beginnen. Hij staat er wat nonchalant bij en omdat hij tijdens de pauze druk is geweest met de laatste voorbereidingen, eet hij nu nog zijn koek. Ik stel Jip voor dat hij nog één hap van zijn koek neemt en de rest bewaart voor na zijn spreekbeurt. Dan steekt hij van wal. Ondersteund door een powerpoint-presentatie, houdt hij een gloedvol verhaal waarmee hij zijn klasgenoten weet te boeien. Ik ben perplex. Ik begrijp niet waar hij zowel de inhoud als het gemak waarmee hij vertelt vandaan haalt.

Zowel Jips moeder, als ik hebben ons vastgebeten in het idee dat een goede spreekbeurt een lange, geleidelijke voorbereiding vergt. Misschien wel vanuit onze eigen leerstijl, ons eigen karakter, onze eigen voorkeuren. Voor Jip blijkt dat totaal niet op te gaan. Hij is enorm stressbestendig en presteert waanzinnig goed als er flinke druk op de ketel staat. Druk helpt hem om een flinke hoeveelheid ondernemingszin vrij te maken en met resultaat: een spreekbeurt met inhoud en flair. ■

*Anne van Hees
Onderwijskundige, coach en trainer
Anne@hulpbijadhd.nl*

Sullo, B. (2007). *Activating the Desire to Learn*. Alexandria (Virginia, USA): Association for Supervision and Curriculum Development